

Inventering av källkvicklöpare 2014

Göteborgs Stad
Miljö

Miljöförvaltningen

Box 7012, 402 31 Göteborg • Tel vx: 031-365 00 00
Epost: miljoforvaltningen@miljo.goteborg.se • www.goteborg.se

VI SKALL STRÄVA EFTER STÄNDIGA FÖRBÄTTRINGAR!

För att bli trovärdiga i vår roll som tillsynsmyndighet måste vi visa att vi ställer krav på oss själva. Genom att skaffa oss egen erfarenhet av miljöledning blir vi en bättre samarbetspartner till företag, organisationer och enskilda i deras miljöarbete.

Miljöpolicy

Miljöförvaltningen arbetar på uppdrag av miljö- och klimatenämnden för att nå visionen om den långsiktigt hållbara utvecklingen av staden. För att vi ska bli framgångsrika är det viktigt att vi i alla situationer uppfattas som goda förebilder.

Vår egen påverkan

Vi ska när vi utför vårt arbete vara medvetna om vår egen miljöpåverkan.

Denna påverkan uppkommer som följd av innehållet i de tjänster vi producerar och hur vi till exempel utnyttjar våra lokaler, reser i tjänsten och gör våra inköp.

Ständiga förbättringar

Vi ska arbeta för att åstadkomma ständiga förbättringar när det gäller vårt miljöarbete.

Detta innefattar både direkt som indirekt påverkan.

Bli ledande

Vi ska med vår egen miljöanpassning ligga över de krav vi som tillsynsmyndighet ställer på andra.

Detta innebär att vi med god marginal följer de lagar och andra bestämmelser som gäller för vår verksamhet samt att vi med detta åtar oss att bedriva ett förebyggande miljöarbete.

Samarbete med andra

Vi ska ständigt arbeta med att utveckla miljöarbetet genom samarbete och utbyte med andra aktörer.

Vi själva som resurs

Vi ska nå goda resultat i miljöarbetet genom kunnig och engagerad personal som ansvarsfullt och med helhetsperspektiv tar aktiv del i arbetet. Förvaltningen satsar kontinuerligt på utbildning och information för att alla anställda ska kunna ta ansvar i enlighet med budget och interna miljömål.

Förord

Källkvicklöparen är en 5-6 mm stor skalbagge som förekommer i fuktiga och leriga rasbranter, ofta längs vattendrag. Arten har pekats ut som en av 13 arter som har en betydande del av sin svenska utbredning i Göteborgstrakten och som man därför bör ta extra hänsyn till vid exploatering och planläggning. Artens huvudsakliga utbredning i Göteborg finns i nordöstra delen av kommunen främst längs Lärjeån och Säveån. Arten har också inventerats tidigare vid två tillfällen på uppdrag av miljöförvaltningen, vid Säveån och Lärjeån 2008 samt vid Krokerydsskredet 2009.

Vid analys av arten under stadens arbete med ekologisk landskapsanalys föll ett flertal lokaler ut som lämpliga för den, bland andra Haga å i Billdal och Grimåsbäcken på norra Hisingen. Med utgångspunkt i detta har miljöförvaltningen under juni 2014 genomfört en inventering av dessa lokaler med syfte att finna eventuell förekomst av källkvicklöparen. Inventeringen utfördes av Björn Larsson som även har skrivit denna rapport.

Miljöförvaltningen, september 2014

Innehåll

Förord.....	1
Innehåll.....	2
Sammanfattning.....	3
Bakgrund	3
Genomförande	3
Resultat.....	6
Slutsatser	6
Referenser	7
Bilagor.....	8

Sammanfattning

Källkvicklöparen har under försommaren 2014 inventerats längs två vattendrag i Göteborgs kommun. Grimåsbäcken i norra delen av kommunen och Haga å i södra. Inventeringen utfördes med hjälp av fallfällor. Ingen källkvicklöpare påträffades under inventeringen.

Bakgrund

Källkvicklöparen är en 5-6 mm lång, blå- eller grönmetallisk skalbagge i familjen jordlöpare som lever på leriga rasbranter, gärna med framsipprande grundvatten och ofta längs kanterna på vattendrag. Området skall helst ha ytor som är solbelysta samt ytor med skugga. För att arten skall finnas kvar i ett område krävs en kontinuitet av lämpliga områden och den försvinner om det blir för igenväxt.

Artens speciella levnadssätt gör att den har en begränsad förekomst. I Sverige har den en sydvästlig utbredning från Skåne till Bohuslän. Arten är känd från Göteborg med ett antal lokaler främst längs Lärjeån.

Källkvicklöparen är upptagen som nära hotad (NT) på rödlistan och har pekats ut som ansvarsart, en art att ta extra hänsyn till vid exploatering, i Göteborgs kommun. Därför har det tidigare gjorts två riktade inventeringar, åren 2008 och 2009, för att försöka få ett grepp om artens utbredning i kommunen (rapporterna R2008:12 och R2009:13). Under juni 2014 har ytterligare två områden som eventuellt skulle kunna vara lämpliga för arten inventerats.

Genomförande

Lokaler

Två områden har inventerats. Grimåsbäcken som mynnar strax norr om Ragnhildsholmen i norra delen av kommunen och Haga å i Billdal i de södra delarna av kommunen.

Grimåsbäcken

Grimåsbäcken är ett mindre vattendrag som mynnar i Nordre älv strax norr om Ragnhildsholmen på norra Hisingen. Området runt bäcken utgörs till största delen av jordbruksmark, både odlad mark och betesmark. Betesdjur rör sig också ända ner till bäckfåran längs vissa delar, vilket orsakar störningar längs kanten av bäcken. I vissa fall kan detta möjligtvis bidra till att skapa lämpliga branter för källkvicklöparen genom att djuren trampar sönder kanten till vattendraget. Närområdet runt bäckfåran är trädbevuxen med blandade lövträd så som al, hassel och björk. På vissa ställen hade området en mycket hög krontäckning vilket medför att stora delar av bäcken är beskuggad. I övrigt bidrar betesdjuren till att hålla nere vegetationen runt vattendraget som i de flesta fall är låg. Själva bäcken varierar i bredd från någon till ett par meter som

bredest. Bottensubstratet består till största delen av fint sediment eller sand men vid några ställen blir det mer stenigt, i huvudsak i anslutning till broar över bäcken. Vattennivån i bäcken verkar variera en del. Det gick till och med att se en tydligt minskad vattennivå (undantaget lokal 1 och 2 där vattennivån ökade) från det att fällorna först sattes ut (9/6) till första insamlingstillfället (19/6). Vissa delar hade vid detta tillfälle nästan ingen vattenföring alls. I de nedre delarna av bäcken påverkas vattenståndet också av vattennivån i Nordre älv. Vid vissa vindlägen kan vatten tryckas upp i bäcken nedströms ifrån och ytterligare öka vattenståndet. Strömhastigheten i bäcken påverkas naturligtvis av vattennivån och ingen direkt mätning gjordes men den uppfattades som låg vid besöken.

Vad gäller lämpligheten för källkvicklöpare så finns det förhållandevis gott om områden som har ett lämpligt substrat med vattenmättade ler- och rasbranter. Även om beskuggningen är ganska hög så förekommer områden som är solbelysta under delar av dagen.

Lokal 1 och 2 förstördes på grund av att vattenståndet höjdes till följd av att vinden tryckte upp vatten från älven. Nya platser för dem hittades inte vid det besökstillfället varför de inte placerades ut igen.

Bild 1 visar fallfällornas placering längs Grimåsbäcken

Haga å

Haga å är belägen i Billdal i södra delen av Göteborgs kommun och mynnar i Haga kile. Området runt bäcken utgörs av en blandning av skog, betesmark, bostadstomter och högrötsängar. Stora delar av den närliggande omgivningen är bebyggd med följden att gång- och cykelbanor korsar bäcken vid ett flertal tillfällen vilket orsakar störningar på bäckens flöde. Närområdet runt bäcken är

trädbevuxen med en blandning av lövträd så som al, hassel och björk vilket medför en ganska hög krontäckning och en relativt hög beskuggning (mer så än vid Grimåsbäcken). Vegetationen i området är i stora delar hög och når i vissa fall nästan ända ner till vattnet. En hel del sly förekommer också. Vattendraget varierar i bredd från en till ett par meter och strömhastigheten uppfattades som förhållandevis låg (dock har ingen konkret mätning gjorts). Vattennivån varierade inte nämnvärt under perioden då fällorna satt ute (bortsett från de nedersta delarna (lokal 1) där vattennivån steg undre första insamlingsperioden. Bottensubstratet i bäcken utgörs huvudsakligen av fint sediment men i vissa fall kan det bestå av sand eller till och med stenar (främst i anslutning till överfarter).

Om man ser till lokalens lämplighet för källkvicklöparen så finns det en del områden som har ett passande substrat (dock inte så många som vid Grimåsbäcken). Beskuggningen kan här, liksom vid Grimåsbäcken, vara ett problem.

Lokal 1 hamnade delvis under vatten under första insamlingsperioden på grund av att vatten trycktes upp från Haga kile vid kraftiga vindar. Fällan flyttades därefter till en högre belägen placering.

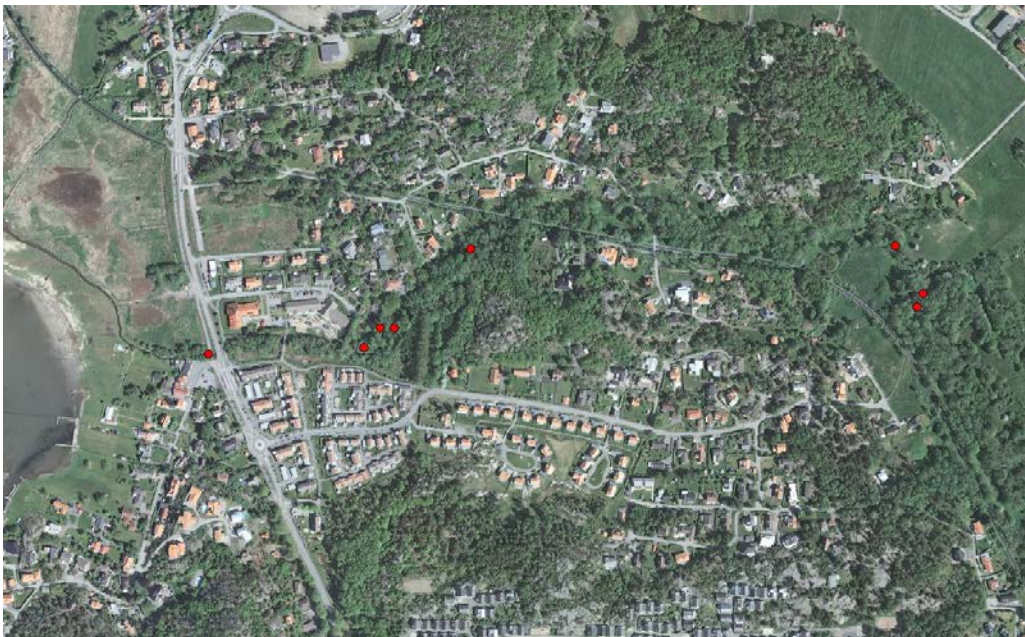

Bild 2 visar fallfällornas placering längs Haga å

Metod

Lokalerna inventerades med hjälp av fallfällor. En fallfälla består av en burk av något slag som grävs ner i marken så att kanten på burken befinner sig i jämnhöjd med markytan. Fällorna förankrades i marken med spik för att förhindra att fällorna pressades upp av det hydrostatiska trycket. Botten av

burkarna fylls sedan med någon centimeter av någon form av fångstmedium som är till för att döda och konservera de insekter som faller ner i fällan. Under den här inventeringen användes glykol som fångstmedium. Ett tak placerades sedan över fällan cirka en centimeter över markytan, detta för att förhindra att fällorna skadades samt att stoppa till exempel fåglar från att komma åt fällorna. Åtta fällor placerades på åtta olika ställen längs varje vattendrag. Fällorna var utplacerade från den 9/6 till 27/6 och tömdes två gånger under perioden de var ute.

Bild 3 visar ett exempel på en fallfälla. I det här fallet fälla 8 vid Haga å.

Resultat

Ingen källkvicklöpare påträffades vid inventeringen.

Slutsatser

Det är svårt att i det här fallet säkert säga om källkvicklöparen finns vid de inventerade lokalerna eller inte då inventeringen utfördes relativt sent på säsongen och våren var mycket tidig det här året. Det kan helt enkelt vara så att artens aktiva period missades. Vid inventeringen som utfördes 2008 längs delar av Lärjeån och Säveån (rapport R2008:12) drogs slutsatsen att en möjlig orsak till att arten inte hittades då var att de inventerade områdena (från vilka den sedan tidigare varit känd) blivit kraftigare beskuggade och att detta skulle missgynna arten. Om så är fallet kan även i detta fall beskuggningen vara en orsak till att arten inte påträffades vid de inventerade lokalerna.

Vid fortsatta inventeringar bör fällorna placeras ut redan i början av maj. Det ska nämnas att även antalet fällor kunde ökas för att bättre säkerställa att arten påträffas om den finns på lokalen. Att komplettera med aktivt eftersök av arten kan ytterligare öka chanserna. Rapporter i artportalen (www.artportalen.se) visar att arten har hittats strax norr om Ragnhildsholmen, ca 400 m från

Grimåsbäckens mynning vilket skulle kunna tyda på att arten finns på lokalen men missades.

Kunskapen om källkvicklöparens utbredning i Göteborg är fortfarande bristfällig. För att få en tydligare uppfattning om artens habitat och för att säkerställa ett långsiktigt skydd av arten är fortsatta inventeringar viktiga. Miljöförvaltningen planerar fortsatta inventeringar av ett antal både nya och gamla lokaler framöver. Bland annat en uppföljning av inventeringen av Krokerydsskredet 2009 (se rapport R2009:13).

Referenser

Ljungberg H. 2005. *Bembidion stephensi* - källsnabblöpare (artfaktablad) - Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Lindholm M. 2009. Inventering av källsnabblöpare i Krokeryd 2009 - Miljöförvaltningen i Göteborgs kommun, Rapport 2009:13.

Lindquist J. 2008. Inventering av källsnabblöpare 2008 - Miljöförvaltningen i Göteborgs kommun, Rapport 2008:12.

Bilagor

Lokalbilder

Grimåsbäcken

Lokal 1 (vänster) fotad åt öster och lokal 2 (höger) fotad åt norr.

Lokal 3 (vänster) fotad åt väst och lokal 4 (höger) fotad åt syd.

Lokal 5 (vänster) fotad åt syd och lokal 6 (höger) fotad åt sydväst.

Lokal 7 (vänster) fotad åt nordost och lokal 8 (höger) fotad åt nordost.

Haga å

Lokal 1 (vänster) fotad åt väst och lokal 2 (höger) fotad åt väst.

Lokal 3 (vänster) fotad åt norr och lokal 4 (höger) fotad åt sydväst.

Lokal 5 (vänster) fotad åt nordost och lokal 6 (höger) fotad åt norr.

Lokal 7 (vänster) fotad åt öster och lokal 8 (höger) fotad åt sydost.

Publikationer utgivna av Göteborgs Miljöförvaltning

Rapporter (ISSN 1401-2448):

- R 2014:1 Årsrapport 2013
- R 2014:2 Inventering av alger på grunda hårbottenar i Göteborgs skärgård
- R 2014:3 Inventering av grunda mjukbottenar i Göteborg 2013
- R 2014:4 Varor i lågprissegmentet - tillsyn över detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
- R 2014:5 Budget 2014
- R 2014:6 Bottenfauna i Göteborgs kommun 2013
- R 2014:7 Metaller i vattendrag 2013
- R 2014:8 Metaller i vallgravsfisk 2013
- R 2014:9 PVC-produkter - tillsyn över detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg, Helsingborg och Stockholm
- R 2014:10 Luftkvaliteten i Göteborgsområdet. Årsrapport 2013
- R 2014:11 Pedagogiska odlingsträdgårdar. Slutrapport
- R 2014:12 Kemikalier i arbets- och profilkärl - tillsyn över detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Göteborg, Helsingborg, Malmö och Stockholm
- R 2014:13 Jämställt bemötande
- R 2014:14 Miljörapport 2013. En beskrivning av miljötillståndet i Göteborg
- R 2014:15 Kemikalier i skor och leksaker - tillsyn över detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg, Helsingborg och Stockholm
- R 2014:16 Inventering av källkvicklöpare 2014
-
- R 2013:1 Årsrapport 2012
- R 2013:2 Metaller i vattendrag 2012
- R 2013:3 Bottenfauna i Göteborgs kommun 2012
- R 2013:4 Metaller i vallgravsfisk 2012
- R 2013:5 Sumpskogar och lövlundar i Göteborgs kommun. Inventering av ett urval av områden
- R 2013:6 Insekter i ruderalmarker och kraftledningsgator i Göteborgs kommun
- R 2013:7 Luftkvaliteten i Göteborgsområdet. Årsrapport 2012
- R 2013:8 Ekologisk landskapsanalys - en pilotstudie
- R 2013:9 Miljörapport 2012. En beskrivning av miljötillståndet i Göteborg
- R 2013:10 Riktvärden och riktlinjer för utsläpp av förorenat vatten till recipient och dagvatten i Göteborg
- R 2013:11 Kemikalier i ytterkläder - tillsyn över detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
- R 2013:12 Skyddsvärda träd i Göteborgs kommun

